

INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS
PAR EIROPAS CILVĒKTIESĪBU TIESAS SPRIEDUMU
LIETĀ *ŠLADZEVSĶIS PRET LATVIJU*
(IESNIEGUMS NR.32003/13)

I. KOPSAVILKUMS

1. Eiropas Cilvēktiesību tiesas (Tiesa) trīs tiesnešu komiteja 2020.gada 11.jūnijā pasludināja spriedumu lietā *Šladzevsķis pret Latviju*, atzīstot, ka ir noticis Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (Konvencija) 6.panta pirmajā daļā (tiesības uz taisnīgu tiesu) ietvertu tiesību pārkāpums saistībā ar pārāk ilgu civilprocesu. Proti, Tiesa secināja, ka lietas sarežģītība neattaisnoja septiņus gadus un 10 mēnešus ilgo tiesvedību, ko izraisīja nepamatota kavēšanās lietas izskatīšanā apelācijas un kasācijas instances tiesā. Uzsverot izskatāmajā lietā skartās intereses – bērnu aizgādības un saskarsmes tiesību noteikšana strīdā par laulības šķiršanu –, Tiesa konstatēja, ka valsts nebija īstenojusi pietiekamu rūpību, lai pēc iespējas samazinātu nenoteiktības periodu iesniedzējam.
2. Tiesa iesniedzējam piešķīra atlīdzību par morālo kaitējumu 1 000 EUR apmērā un 53,35 EUR par tiesāšanās izdevumiem.
3. Saskaņā ar 2017.gada 7.marta Ministru kabineta noteikumu Nr.121“Pārstāvības kārtība starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās” 10.7 apakšpunktu, šī ziņojuma mērķis ir informēt Ministru kabinetu par Tiesas spriedumu, kā arī lemt par sprieduma izpildei nepieciešamajiem pasākumiem.
4. Ministru kabineta sēdē nepieciešams izlemt šādus jautājumus:
 - 1) par Tiesas piespriedās atlīdzības izmaksāšanu iesniedzējam Sergejam Šladzevsķim;
 - 2) par sprieduma izpildei nepieciešamajiem vispārēja rakstura pasākumiem;
 - 3) par sprieduma tulkošanu latviešu valodā un iesniegšanu publicēšanai oficiālajā izdevumā Latvijas Vēstnesis un tīmekļa vietnē www.tiesas.lv.
5. Tiesas trīs tiesnešu komitejas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams. Tiesas piespriedās kompensācijas apmērs atbilst tās judikatūrai līdzīgās Latvijas lietās.¹

Deklarācija par neatkarību; AM 31.03.2023. vēstule Nr. 72-7425 2 pielikums.

 I. Stafeka 18.03.2024.

¹ *Veiss pret Latviju* (iesniegums Nr.15152/12), 2014.gada 28.janvāra spriedums; *Silkāne un citi pret Latviju* (iesniegumi Nr.70890/13, 71499/13, 24333/14, 35916/14, 64203/14, 16590/15), 2017.gada 8.jūnija spriedums; *Lutova pret Latviju* (iesniegums Nr.37105/09), 2017.gada 9.novembra spriedums; *Andersone pret Latviju* (iesniegums Nr.301/12), 2019.gada 5.septembra spriedums.

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

II. FAKTI

6. 2005.gada 11.martā iesniedzējs vērsās tiesā ar pieteikumu par laulības šķiršanu un laulāto kopmantas sadali. 2005.gada 14.martā Rīgas rajona tiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesnese konstatēja, ka puses nebija vienojušās par bērna aizgādību, saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību, uzturlīdzekļiem un mantas sadali, tāpēc atstāja to bez virzības un noteica termiņu trūkumu novēršanai. Pēc trūkumu novēršanas 2005.gada 5.septembrī bija ieplānota pirmā tiesas sēde, pirms kuras iesniedzējs lūdza atlikt lietas izskatīšanu viņa slimības dēļ.
7. Nākamā tiesas sēde norisinājās 2005.gada 1.novembrī, kurā iesniedzējs lūdza atzīt par laulāto kopmantu dažādus sadzīves priekšmetus un kaķi. Iesniedzēja sievas pārstāvis lūdza pieaicināt lietā bāriņtiesu kā trešo personu, jo pastāv strīds par aizgādības tiesībām. Tiesa nolēma pusēm dot laiku samierināšanai, tāpēc tika atlikta lietas izskatīšana.
8. 2006.gada 9.februārī notika nākamā tiesas sēde, bet, ievērojot, ka iesniedzēja sievas pārstāvis nebija ieradies, kā arī nebija saņemts bāriņtiesas atzinums, tiesnese atlika lietas izskatīšanu līdz 2006.gada 25.maijam, kad uz tiesas sēdi nebija ieradusies neviena no pusēm, izņemot bāriņtiesas pārstāvi, tādēļ lietas izskatīšanu atlika uz 2006.gada 31.oktobri. 2006.gada 31.oktobrī notika tiesas sēde, kuras laikā tiesa konstatēja, ka bāriņtiesa nevar sniegt atzinumu, jo iesniedzēja dēls atradās ārpus Latvijas, tādēļ tiesa tiesas sēdi atlika līdz 2007.gada 8.februārim. 2007.gada 8.februārī lieta tika noņemta no izskatīšanas tiesneses slimības dēļ, bet nākamo tiesas sēdi nozīmēja 2007.gada 21.augustā, uz kuru ieradās abas puses, taču tiesas sēdi atlika līdz 2007.gada 4.oktobrim, jo abas puses vēlējās iepazīties ar tiesas sēdes laikā iesniegtajiem dokumentiem pirms lietas izskatīšanas pēc būtības. 2008.gada 12.maijā (saīsinātais spriedums) tiesa nosprieda šķirt laulību. Pilns spriedums bija pieejams no 2008.gada 27.maija.
9. 2008.gada 16.jūnijā iesniedzējs vērsās tiesā ar apelācijas sūdzību, un 2009.gada 2.jūlijā Augstākās tiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesnesis nolēma ierosināt apelācijas tiesvedību, norādot, ka pirmā sēde ieplānota 2010.gada 1.jūnijā. 2010.gada 1.jūnijā Augstākā tiesa izskatīja apelācijas sūdzību, bet, ievērojot, ka iesniedzējs nebija ieradies un nebija informējis tiesu par neierašanās iemesliem, tiesa atzina neierašanos par neattaisnotu. Nākamo tiesas sēdi nozīmēja 2010.gada 15.jūnijā, kad atkal iesniedzējs nebija ieradies. Tiesa noteica nākamo tiesas sēdi 2010.gada 16.septembrī, uz kuru iesniedzējs atkal neieradās, tomēr Tiesa secināja, ka iesniedzējam par tiesas sēdi nebija paziņots likumā noteiktajā kārtībā, jo viņa dzīvesvieta bija ārpus Latvijas, savukārt lietu izskatīt bez iesniedzēja klātbūtnes nebija iespējams, tādēļ lietas izskatīšanu nozīmēja uz 2011.gada 27.aprīli. 2011.gada 27.aprīlī notika tiesas sēde, kuras ietvaros tika pieņemts lēmums bāriņtiesai uzdot iesniegt psihologa atzinumu, lai noteiktu saskarsmes tiesības. Tiesa pasludināja pārtraukumu līdz 28.aprīlim, bet nākamo tiesas sēdi noteica 2011.gada 6.decembrī. Uz 2011.gada 6.decembra tiesas sēdi iesniedzējs neieradās. 2011.gada 20.decembrī pasludināts saīsinātais spriedums (pilns spriedums sagatavots 2012.gada 6.janvārī).
10. 2012.gada 3.februārī iesniedzējs iesniedza kasācijas sūdzību. 2013.gada 24.janvārī Augstākās tiesas Senāta rīcības sēdē tika pieņemts lēmums atteikt

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

ierosināt kasācijas tiesvedību. Kopā lietu trijās instancēs izskatīja septiņus gadus un 10 mēnešus.

III. SŪDZĪBAS IZSKATĪŠANA TIESĀ

11. 2013.gada 5.maijā iesniedzējs vērsās Tiesā ar sūdzību par iespējamu Konvencijas 6.panta pirmās daļas pārkāpumu (tiesības uz taisnīgu tiesu), jo uzskatīja, ka civilprocess, kura ietvaros izskatīts viņa pieteikums par laulības šķiršanu, laulāto kopmantas sadali un saskarsmes tiesību noteikšanu, bija pārāk ilgs.
12. 2014.gada 21.janvārī Tiesa nosūtīja Ārlietu ministrijas Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās birojam (Birojs) iesniedzēja sūdzību par pārmērīgi ilgu tiesvedību. Tiesa vērsa Biroja uzmanību uz to, ka Konvencijas 6.panta pārkāpumi saistībā ar nepamatoti ilgām tiesvedībām ir daļa no tās labi iedibinātas judikatūras, un norādīja, ka izskatāmā lieta ir līdzīga šīm lietām. Līdz ar to Tiesa informēja Biroju, ka tā lietu izskatīs trīs tiesnešu komitejas ietvaros, un aicināja apsvērt iespēju noslēgt mierizlīgumu.
13. Pēc iepazīšanās ar lietas materiāliem, 2014.gada 19.februārī Birojs nosūtīja Tiesai vēstuli, informējot to, ka lietas faktiskie apstākļi atšķiras no Tiesas iedibinātās judikatūras attiecībā uz ieilgušiem procesiem nacionālā līmenī, tādēļ lieta būtu izskatāma Tiesas palātai. Tāpat Birojs informēja Tiesu, ka neplāno slēgt mierizlīgumu un iesniegs apsvērumus par lietas pieņemamību izskatīšanai pēc būtības un iesniedzēja sūdzību pēc būtības. Lūgumu izskatīt lietu Tiesas palātas ietvaros Tiesa noraidīja. 2014.gada 12.maijā Birojs iesniedza Tiesā savus apsvērumus par iesniedzēja sūdzībām, uz kurām iesniedzējs 2014.gada 24.jūnijā iesniedz atbildes apsvērumus un taisnīgas atlīdzības prasību – 1 223 690,36 EUR par zaudējumiem un kaitējumu; 6 643,54 EUR par tiesāšanās izdevumiem. Savus papildu apsvērumus un apsvērumus par iesniedzēja taisnīgas atlīdzības prasību Birojs nosūtīja Tiesai 2014.gada 3.septembrī.

IV. TIESAS SPRIEDUMA ANALĪZE

14. Vērtējot iesniedzēja sūdzību par tiesvedības ilgumu, Tiesa noraidīja valdības izvirzītos argumentus par to, ka sūdzība nav izskatāma pēc būtības. Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka iesniedzējs nav izmantojis iespēju vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā un atbilstoši Satversmes 92.pantam un Civillikuma 1635.pantam prasīt kompensāciju par ieilgušu civilprocesu. Tiesa atgādināja, ka šādu argumentu tā jau noraidījusi lietā *Veiss pret Latviju*,² savukārt valdības iesniegtie divi Latvijas tiesu judikatūras piemēri nav pietiekami, lai izdarītu secinājumu, ka šāds tiesību aizsardzības līdzeklis nacionālā līmenī pastāv un ir efektīvs. Tāpat Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka iesniedzējs nav ievērojis sešu mēnešu termiņu sūdzības iesniegšanai Tiesā, norādot, ka procesa ilguma vērtēšanai nav nepieciešams izdalīt atsevišķus aspektus, kuros galīgais noregulējums pieņemts vairāk nekā sešus mēnešus pirms sūdzības iesniegšanas. Atbilstoši Tiesas judikatūrai Tiesa vērtē visu procesu kā kopumu.

² *Veiss pret Latviju* (iesniegums Nr.15152/12), 2014.gada 28.janvāra spriedums.

15. Pievēršoties iesniedzēja sūdzības būtībai, Tiesa atgādināja, ka tiesvedības ilgums ir vērtējams, ņemot vērā lietas sarežģītību, iesniedzēja un valsts iestāžu rīcību, kā arī procesā skartās personas intereses. Tiesa atzina, ka lieta nacionālā līmenī bija procesuāli sarežģīta, jo bija nepieciešama bāriņtiesas iesaiste, turklāt iesniedzēja dzīvesvieta bija ārpus Latvijas. Tāpat Tiesa atzina, ka iesniedzēja rīcība ir paildzinājusi procesu, jo iesniedzējs vairākas reizes neieradās uz tiesas sēdēm. Tomēr Tiesa uzsvēra, ka apelācijas un kasācijas instancēs lietas izskatīšana tika uzsākta vairāk nekā gadu pēc lietas saņemšanas tiesā. Tiesa skaidroja, ka lietās, kurās tiek lemts par bērnu aizgādību un saskarsmes tiesībām, no valsts tiek prasīta īpaša rūpība, lai pēc iespējas samazinātu nenoteiktības periodu. Šo apsvērumu dēļ Tiesa atzina, ka septiņus gadus un 10 mēnešus ilga tiesvedība neatbilst Konvencijas prasībām nodrošināt lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā, un tādēļ secināja, ka ir noticis Konvencijas 6.panta pirmās daļas pārkāpums.

V. MINISTRU KABINETĀ IZLEMJAMIE JAUTĀJUMI

16. 2020.gada 11.jūnija Tiesas trīs tiesnešu komitejas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stājās spēkā tā pasludināšanas dienā, tādēļ Ministru kabinetam ir jālemj par pasākumiem sprieduma izpildei.
17. Saskaņā ar Eiropas Padomes Ministru komitejas, kura uzrauga spriedumu izpildi, apstiprinātajām darbības metodēm, sešu mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā valstij-atbildētājam ir pienākums iesniegt rīcības ziņojumu (*Action report*) par veiktajiem vispārējiem un individuāliem pasākumiem sprieduma izpildei. Rīcības ziņojumā tiek īsumā atspoguļota Tiesas konstatēto Konvencijas vai tās protokolu pantu pārkāpumu būtība, norādīts uz jau veiktajiem individuāliem pasākumiem sprieduma izpildei (vairumā gadījumos tas aprobežojas ar Tiesas piespriešanās kompensācijas samaksu), kā arī sniegta informācija par veiktajiem vispārīgiem pasākumiem (sprieduma tulkošana un publicēšana, grozījumi normatīvajā regulējumā, pastāvošās prakses maiņa). Šāds rīcības ziņojums tiek pievienots Ministru komitejas galīgajai rezolūcijai par sprieduma izpildes uzraudzības pabeigšanu. Gadījumā, ja visus pasākumus nevar īstenot augšminētajā sešu mēnešu termiņā, ir jāiesniedz rīcības plāns (*Action plan*), norādot uz pasākumiem, kas ir nepieciešami konkrētā sprieduma izpildei, indikatīviem izpildes termiņiem un iespējamiem izpildi kavējošiem apstākļiem.

Vispārējie pasākumi

18. Vispārējo pasākumu mērķis ir nepieļaut identisku pārkāpumu atkārtosanos nākotnē. Šajā lietā skarti vairāki jautājumi, kas no spriedumu izpildes viedokļa nacionālā līmenī ir jau atrisināti vai jau atrodas izpildes procesā. Proti, Tiesas spriedumu izpildes procesā lietās *Andersone pret Latviju*, *Veiss pret Latviju*, *Silkāne un citi pret Latviju* un *Ļutova pret Latviju*³ Birojs ir apzinājis vidējos civillietu izskatīšanas termiņus laika posmā no 2013.gada līdz 2018.gadam, un Tieslietu ministrijas sniegtā statistika liecina, ka vidējiem lietu izskatīšanas

³ Skatīt, piemēram, Latvijas 2020.gada 5.martā iesniegtais rīcības ziņojums lietā *Andersone pret Latviju*, Nr.DH-DD(2020)232, pieejams: <https://rm.coe.int/09000016809cdd13>; Eiropas Padomes Ministru komitejas 2020.gada 4.jūnija rezolūcija lietā *Andersone pret Latviju*, Nr.CM/ResDH(2020)68, pieejams: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016809e74a4.

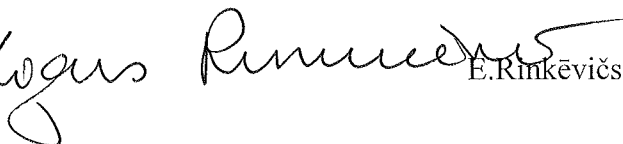
termiņiem ir tendence samazināties. Lielā mērā lietu izskatīšanas termiņu samazināšanās ir sekmīgi īstenotās tiesu teritoriālās reformas rezultāts.

19. Informācija par aktuālajiem lietu izskatīšanas termiņiem, tiesu teritoriālo reformu, Tieslietu ministrijas izstrādātajām vadlīnijām tiesnešiem, tiesu elektroniskās sistēmas pilnveidošanu, kā arī grozījumiem Civilprocesa likumā, kas paplašina tiesu priekšsēdētāju pilnvaras attiecībā uz lietu pārdali, jau ir ļāvusi Eiropas Padomes Ministru komitejai atzīt, ka Latvijas īstenotie vispārējie pasākumi ir pietiekami, un tādēļ slēgt Tiesas spriedumu izpildes uzraudzību vairākās salīdzināmās lietās.⁴ Biroja ieskatā šī informācija būs noderīga arī sagatavojot rīcības ziņojumu par Tiesas sprieduma lietā *Sļadzevskis pret Latviju* izpildi. Turklāt rīcības ziņojumā plānots ietvert jaunāko informāciju par statistiku tiesvedības ilgumam civilprocesā – 2019. un 2020.gadā –, iegūstot informāciju no Tiesu darba datu portāla: <https://dati.ta.gov.lv>.
20. Visbeidzot, Ministru kabinetam ir jālemj arī par Tiesas 2020.gada 11.jūnija sprieduma tulkošanu latviešu valodā un iesniegšanu publicēšanai oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" un tīmekļa vietnē www.tiesas.lv. Sprieduma tulkošana, publicēšana un izplatīšana ir uzskatāmi par vispārēja rakstura pasākumiem sprieduma izpildei, kas veicina Latvijas valsts iestāžu un tiesu informētību par Tiesas secinājumiem un palīdz novērst identiskus pārkāpumus nākotnē.

Individuālie pasākumi

21. Atbilstoši 2020.gada 11.jūnija spriedumam Latvijai trīs mēnešu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas, tas ir, līdz 2020.gada 11.septembrim, ir jāizmaksā iesniedzējam Tiesas spriedumā piešķirtā kompensācija, tādēļ Ministru kabinetam ir jāpieņem lēmums par Tiesas piespriestās atlīdzības izmaksāšanu 1 053,35 EUR apmērā.
22. Ņemot vērā Tiesas konstatētā pārkāpuma būtību, Birojs uzskata, ka citi individuāla rakstura pasākumi šī sprieduma izpildē nav nepieciešami.

Iesniedzējs: ārlietu ministrs

E.Rinkēvičs

vīza: valsts sekretāra p.i.

J.Mažeiks

06.07.2020.

Elīna Luīze Vītola

Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās juriskonsulte

Tālr.67016449; e-pasts: elinaluize.vitola@mfa.gov.lv

⁴ Eiropas Padomes Ministru komitejas 2018.gada 5.septembra rezolūcija Nr. CM/ResDH(2018)284, pieejams: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016808cc780.